

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá historickými souvislostmi a důvody vzniku alternativního školství v Československu po roce 1989, včetně legislativních změn, které realizaci alternativních škol umožnily. Pozornost je zaměřena na vznik waldorfských škol, které představují jeden z typů školství reformního hnutí. Cílem práce je zjistit motivaci zakladatelů a zmapovat okolnosti vzniku waldorfských škol v Československu po roce 1989. Zvláštní pozornost je věnována výzkumu vzniku a vývoje waldorfské školy v Praze 4.

Diplomová práce má charakter kvalitativního výzkumu. K naplnění cílů jsou zde využívány metody analýzy a syntézy při studiu legislativních a úředních dokumentů i při vyhodnocování a komparaci rozhovorů. Pro zjištění autentických pohledů pamětníků počátků waldorfského školství v Československu po roce 1989 jsou využity metody orální historie, konkrétně rozhovory s pamětníky. Působení waldorfského výchovného a vzdělávacího přístupu na žáky se speciálními výukovými potřebami je ilustrováno prostřednictvím dvou případových studií.

Waldorfské školy vnikaly na principech reformního hnutí a zároveň na základech duchovní vědy antroposofie, kterou formuloval Rudolf Steiner. Ve dvacátých letech dvacátého století vznikala v Německu a Rakousku sdružení Obec křesťanů a Antroposofická společnost. Pobočky těchto společností byly od roku 1925 zakládány i v Československu. Právě přes tyto spolky k nám pronikaly i myšlenky waldorfské pedagogiky. 2. světová válka ukončila veškeré reformní snahy. Na základě zmapování vývoje školství od roku 1948 do roku 1989, kdy došlo k zásadní změně v legislativě, je možné formulovat důvody pro vznik alternativních škol v Československu po roce 1989. Vysvětlení vzniku waldorfských škol v Československu po roce 1989 a zjištění motivace zakladatelů umožňují rozhovory s pamětníky.

Vývoj waldorfské školy v Praze 4 je zkoumán skrze úřední dokumenty školy i prostřednictvím rozhovorů se zakladatelkou, učiteli i rodiči žáků, kteří stáli u počátků existence školy. Díky ochotě a otevřenosti respondentů z řad učitelů jsou v rozhovorech s jejich souhlasem zaznamenány i osobní pohnutky a motivace, proč vložili své úsilí do prosazení a realizace waldorfské školy, i důvody, pro které ve waldorfské škole stále pracují. Práce představuje specifickou waldorfské školy ve vztahu k výchově a vzdělávání žáků s důrazem na svobodu a zodpovědnost jedince ve vztahu ke světu; odpovědnost ke společenství i k sobě. Poskytuje vhled do principů a praxe waldorfského způsobu vzdělávání a výchovy. Pro ucelený pohled na waldorfské vzdělávání jsou osloveni též rodiče absolventů waldorfských škol. Jsou zde prezentovány jejich zkušenosti, jak prožívali počátky waldorfských škol se svými dětmi, i jejich

zpětný pohled na waldorfské vzdělávání. Případové studie představují konkrétní obraz žáků se znevýhodněním, nastiňují jejich charakteristiku a projevy na počátku školní docházky do waldorfské školy; jejich vývoj ve sledovaných oblastech po dobu šesti let.

Počet waldorfských škol v České republice i ve světě narůstá. Waldorfská škola se v jistém smyslu proměňuje podle vývoje společnosti. Stále má však na zřeteli vývojové proměny dítěte a mladého člověka, rozvoj jeho vztahu ke světu i rozvoj schopností učit se. Principy waldorfské pedagogiky jsou stále platné a ve výchově a vzdělávání účinné.